

9.SINIFLAR 2.DÖNEM 1.YAZILI HAZIRLIK SORULARI (İNORGANİKLER-MİNERALLER)

Soru 1:

Canlıların yaşamlarını sürdürebilmesi için çeşitli biyokimyasal reaksiyonların gerçekleşmesi gerekir. Hücreler, bu reaksiyonların sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için belirli koşullara ihtiyaç duyar. Hücre ortamında bulunan maddeler, bu süreçlerin gerçekleşmesinde büyük önem taşır. Özellikle bazı moleküller, hücre içinde taşınımın sağlanması, enzimlerin çalışması ve metabolizmanın sürekliliği açısından kritik bir role sahiptir.

Hücre içindeki biyokimyasal reaksiyonların gerçekleşebilmesi için en önemli moleküllerden biri hangisidir? Bu molekülün hücresel işlevlerdeki rolünü açıklayınız.

Cevap:

Hücre içindeki biyokimyasal reaksiyonların gerçekleşebilmesi için en önemli moleküllerden biri **sudur**. Su, hücrede çözücü olarak görev yaparak maddelerin taşınmasını sağlar. Aynı zamanda birçok kimyasal reaksiyonun gerçekleşmesi için gerekli ortamı oluşturur ve enzimlerin çalışmasını destekler. Hücrenin metabolik dengesinin korunmasında ve atıkların uzaklaştırılmasında da önemli bir rol oynar.

Soru 2:

Bitkilerin gelişimi için bazı temel faktörlerin sağlanması gerekir. Tohumlar, uygun ortam koşullarında büyüyerek yeni bitkileri oluşturur. Ancak bazı durumlarda, çevresel faktörler bitkinin büyümesini olumsuz etkileyebilir. Özellikle dış ortam koşullarında belirli maddelerin eksikliği, çimlenme sürecinde aksamalara neden olabilir.

Bitkilerin çimlenme sürecinde hangi faktörün eksikliği, sürecin başlamasını engeller? Bu faktörün çimlenmedeki etkisini açıklayınız.

Cevap:

Bitkilerin çimlenme sürecinde **su eksikliği**, sürecin başlamasını engeller. Su, tohumun kabuğunu yumuşatarak embriyonun gelişimini başlatır ve enzimlerin aktif hale gelmesini sağlar. Ayrıca hücre bölünmesi ve büyüme için gerekli ortamı oluşturur. Su olmadan tohum metabolik süreçleri başlatamaz ve çimlenme gerçekleşmez.

Soru 3:

Canlı organizmalar, çevresel sıcaklık değişimlerine karşı belirli mekanizmalar geliştirerek vücut sıcaklıklarını dengede tutarlar. Özellikle sıcak ortamlarda vücut, aşırı ısınmayı engellemek için belirli tepkiler verir. Bu tepkilerden biri, vücutta belirli bir maddenin kullanımıyla gerçekleşir.

Vücut sıcaklığının düzenlenmesinde hangi mekanizma etkilidir? Bu mekanizmanın işleyişini açıklayınız.

Cevap:

Vücut sıcaklığının düzenlenmesinde **terleme mekanizması** etkilidir. Terleme sırasında vücuttan atılan su, deri yüzeyinde buharlaşırken çevreden ısı alır ve böylece vücut serinler. Bu süreç, vücut sıcaklığının aşırı yükselmesini engelleyerek dengenin korunmasına yardımcı olur.

Soru 4:

Canlı organizmaların yaşamlarını sürdürebilmesi için belirli bir iç dengelyi (homeostazi) koruması gerekir. Ancak bazı durumlarda bu denge bozulabilir. Özellikle vücutta belirli bir maddenin yetersizliği, metabolik süreçleri olumsuz etkileyerek çeşitli sağlık sorunlarına neden olabilir.

Günlük yaşamda hangi maddenin eksikliği, metabolizmanın yavaşlamasına ve hücresel faaliyetlerin aksamasına neden olabilir? Bu eksikliğin vücutta oluşturduğu etkileri açıklayınız.

Cevap:

Su eksikliği, metabolizmanın yavaşlamasına ve hücresel faaliyetlerin aksamasına neden olabilir. Su, hücre içinde birçok kimyasal reaksiyonun gerçekleşmesi için gereklidir. Eksikliği durumunda sindirim sistemi düzgün çalışmaz, atık maddeler vücuttan uzaklaştırılamaz ve hücrelerin enerji üretimi azalır. Uzun süreli su eksikliği, böbrek fonksiyonlarını da olumsuz etkileyebilir.

Soru 5:

Hücreler, çevrelerindeki sıvı ortamlarla sürekli madde alışverişi yapar. Buldukları ortamdaki madde yoğunluğu, hücrenin yapısını doğrudan etkileyebilir. Hücrelerin iç ve dış ortamları arasındaki denge bozulduğunda, hücreler farklı tepkiler gösterebilir.

Bir hücre, saf suya veya çok yoğun tuzlu bir ortama bırakıldığında nasıl değişiklikler gözlenir? Açıklayınız.

Cevap:

Bir hücre **saf suya** bırakıldığında, dış ortam hücre içinden daha düşük yoğunlukta olduğu için su hücreye girer ve hücre şişer, hatta aşırı su alırsa patlayabilir (lizis).

Bir hücre **tuzlu suya** bırakıldığında, dış ortam hücre içinden daha yoğun olduğundan hücre içindeki su dış ortama çıkar ve hücre büzülür (plazmoliz). Bu süreç, osmoz yoluyla gerçekleşir ve hücrelerin çevreye uyum sağlamasını sağlar.

Soru 6:

Dünya yüzeyinin büyük bir kısmı su ile kaplı olmasına rağmen, canlıların doğrudan kullanabileceği tatlı su kaynakları oldukça sınırlıdır. Okyanuslar ve denizler dünya suyunun büyük bir kısmını oluştururken, tatlı su kaynakları yalnızca küçük bir yüzdeliği temsil eder. Üstelik bu tatlı su kaynaklarının önemli bir bölümü buzullar, yer altı suları ve göller gibi erişimi zor bölgelerde bulunur.

Dünya üzerindeki su kaynaklarının dağılımı göz önüne alındığında, tatlı su kaynaklarının sınırlı olması hangi ekolojik ve ekonomik sorunlara yol açabilir? Açıklayınız.

Cevap:

Tatlı su kaynaklarının sınırlı olması **su kıtlığı, tarımsal üretimde düşüş, ekosistem dengesinin bozulması ve artan su ihtiyacı nedeniyle ekonomik sıkıntılar** gibi sorunlara yol açabilir. Su kıtlığı, tarımsal üretimi doğrudan etkileyerek gıda arzında azalmaya neden olabilir. Ayrıca, içme suyu ihtiyacının artması, ülkeler arasında su kaynakları konusunda anlaşmazlıklara yol açabilir. Su kaynaklarının kirlenmesi de bu durumu daha da kötüleştirebilir, bu yüzden suyun bilinçli kullanımı büyük önem taşır.

Soru 7:

Su, canlılar için hayati bir bileşendir ve kimyasal yapısı sayesinde birçok benzersiz özelliğe sahiptir. Su molekülü, iki hidrojen ve bir oksijen atomundan oluşur. Oksijen atomu negatif yüklü, hidrojen atomları ise pozitif yüklüdür. Bu yük dağılımı nedeniyle su molekülü asimetrik bir yapı gösterir. Bu özellik, suyun fiziksel ve kimyasal davranışlarını belirleyerek canlılar için vazgeçilmez olmasını sağlar.

Su molekülünün yapısındaki asimetrik (polar) özellik, suyun biyolojik sistemlerdeki hangi önemli işlevleri yerine getirmesini sağlar? Açıklayınız.

Cevap:

Su molekülünün **polar** olması, biyolojik sistemlerde **çözücü** olarak görev yapmasını sağlar. Polar yapısı sayesinde su, iyonik ve polar molekülleri çözebilir, bu da besinlerin, minerallerin ve atık maddelerin hücre içinde taşınmasını kolaylaştırır. Aynı zamanda suyun **adezyon ve kohezyon** özellikleri, suyun damar yapıları içinde hareket etmesini sağlar. Örneğin, bitkilerde köklerden yapraklara su taşınmasına yardımcı olur.

Soru 8:

Su, sahip olduğu fiziksel özellikler sayesinde canlı yaşamını destekleyen en önemli maddelerden biridir. Su molekülleri arasında hidrojen bağları bulunur ve bu bağlar suya bazı eşsiz özellikler kazandırır. Suyun kohezyon ve adezyon özellikleri, suyun yüzey gerilimini oluşturur ve kılcal hareketin gerçekleşmesini sağlar. Ayrıca, suyun yüksek ısı kapasitesi sayesinde sıcaklık değişimlerine karşı direnç gösterir.

Suyun fiziksel özellikleri, doğadaki hangi yaşamsal süreçleri doğrudan etkiler? En az iki örnek vererek açıklayınız.

Cevap:

Suyun fiziksel özellikleri birçok yaşamsal süreci etkiler:

1. **Bitkilerde suyun taşınması:** Kohezyon ve adezyon özellikleri sayesinde su, bitkilerin köklerinden yapraklarına kadar taşınabilir. Bu süreç, suyun kılcal hareketi ile gerçekleşir.
2. **Vücut sıcaklığının dengelenmesi:** Suyun yüksek ısı kapasitesi sayesinde canlılar ani sıcaklık değişimlerinden korunur. Örneğin, denizler ve okyanuslar, çevredeki sıcaklık değişimlerini dengeleyerek iklimin daha istikrarlı olmasını sağlar.

Soru 9:

Canlılar için hayati öneme sahip olan su, farklı fiziksel ve kimyasal özelliklere sahiptir. Özellikle suyun molekülleri arasındaki etkileşimler, suyun doğadaki hareketini ve canlı organizmalardaki görevlerini doğrudan etkiler. Bitkiler, kökleri aracılığıyla topraktan su alarak yukarıya taşır ve bu süreçte suyun belirli özelliklerinden yararlanır.

Bitkilerin suyu köklerinden yapraklarına kadar taşıyabilmesini sağlayan fiziksel özellikler nelerdir? Bu özelliklerin suyun doğadaki hareketi üzerindeki etkilerini açıklayınız.

Cevap:

Bitkilerin suyu köklerinden yapraklarına taşıyabilmesini sağlayan en önemli fiziksel özellikler **kohezyon ve adezyondur**.

- **Kohezyon**, su moleküllerinin birbirini çekmesini sağlayarak suyun uzun bir sütun halinde yukarı taşınmasını mümkün kılar.
- **Adezyon**, suyun bitkinin damarsal yapısına tutunmasını sağlar, böylece suyun yerçekimine karşı hareket etmesine yardımcı olur.

Bu iki özellik sayesinde su, **kılcallık etkisiyle** bitkilerin en uç noktalarına kadar taşınabilir. Aynı mekanizma doğada yer altı sularının hareketinde ve suyun çeşitli yüzeylere tutunmasında da rol oynar.

Soru 10:

Doğada bazı küçük böceklerin su yüzeyinde batmadan yürüyebildiği gözlemlenebilir. Aynı şekilde su dolu bir bardağın ağzına dikkatlice su eklendiğinde, taşmadan hafifçe bombe oluşturduğu görülebilir. Bu olaylar suyun belirli bir fiziksel özelliğinden kaynaklanmaktadır.

Bazı böceklerin su yüzeyinde batmadan yürüyebilmesini sağlayan fiziksel özellik nedir? Bu özelliğin nasıl çalıştığını açıklayınız.

Cevap:

Bazı böceklerin su yüzeyinde batmadan yürüyebilmesini sağlayan fiziksel özellik **yüzey gerilimidir**.

- **Yüzey gerilimi**, su molekülleri arasındaki **kohezyon kuvveti** sayesinde oluşur. Su molekülleri birbirine güçlü bir şekilde bağlandığında, suyun yüzeyinde esnek bir tabaka oluşur.
- Böceğin ağırlığı, suyun yüzey gerilimini kırmak için yeterli olmadığından, böcek batmadan su üzerinde yürüyebilir.

Bu özellik, doğadaki birçok organizmanın hareketini etkileyen önemli bir faktördür.

Soru 11:

Doğada su, birçok maddenin içinde çözünbildiği en önemli çözücülerden biridir. Canlı organizmaların metabolizması için gerekli olan besin maddeleri ve mineraller, suyun içinde çözünerek hücrelere taşınır. Özellikle bitkiler, kökleri aracılığıyla topraktaki mineralleri su içinde çözünmüş halde alarak büyüme ve gelişmelerini sürdürür.

Suyun çözücülük özelliği canlılar için neden önemlidir? Bu özelliğin ekosistemlerde oynadığı rolü açıklayınız.

Cevap:

Suyun **çözücülük özelliği**, canlı organizmalar için hayati öneme sahiptir çünkü:

- Besin maddeleri, vitaminler ve mineraller su içerisinde çözünerek hücrelere kolayca taşınır.
- Bitkiler, kökleri aracılığıyla topraktaki çözünmüş mineralleri alarak büyüme ve fotosentez yapma yeteneği kazanır.
- Hücre içinde gerçekleşen kimyasal reaksiyonlar, suyun çözücü özelliği sayesinde kolaylaşır.

Bu özellik ekosistemlerde **besin döngüsünün** sağlıklı işlemesine yardımcı olur ve canlıların hayatta kalması için temel bir gerekliliktir.

Soru 12:

Denizler ve göller yazın çok yavaş ısınır ve kışın çok yavaş soğur. Soğuk kış aylarında göllerin yüzeyinde buz tabakaları oluşur, ancak suyun altındaki canlılar hayatlarına devam edebilir. Bunun sebebi, suyun belirli fiziksel özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Suyun yüksek ısı kapasitesinin ve düşük sıcaklıklarda yoğunluğunun azalmasının ekosistemler üzerindeki etkilerini açıklayınız.

Cevap:

Suyun **yüksek ısı kapasitesi**, çevresindeki sıcaklık değişimlerine karşı direnç göstermesini sağlar. Bu sayede:

- Denizler, göller ve okyanuslar yazın çok fazla ısınmaz, kışın da çok fazla soğumaz, böylece çevredeki iklimi dengeleyerek aşırı sıcaklık değişimlerini önler.
- Canlılar, ani sıcaklık değişimlerinden korunur ve ekosistemler daha kararlı bir yapıya sahip olur.

Ayrıca suyun **düşük sıcaklıklarda yoğunluğunun azalması**, yani buzun suyun üstünde kalması, su altında yaşayan canlıları donmaktan korur. Buz tabakası yalıtım görevi görerek suyun altındaki ekosistemi koruyarak yaşamın devam etmesini sağlar.

Soru 13.

Ayşe, biyoloji dersinde bakterilerin hem zararlı hem de yararlı etkileri olduğunu öğrenmiştir. Çevresindeki bazı insanlar bakterilerin yalnızca hastalıklara neden olduğunu düşündüğü için bu durumu onlara açıklamak ister. Ancak bakterilerin yararlarına dair örnek vermekte zorlanır.

Ayşe'nin bakterilerin yararlı etkilerini açıklaması için hangi örnekleri vermesi uygun olur?

Cevap:

Ayşe, bakterilerin yoğurt, peynir, sirke gibi fermente gıdaların üretiminde kullanıldığını, bazı bakterilerin çevre kirliliğini temizlemekte (biyoremediasyon) ve organik maddeleri ayrıştırarak toprağı zenginleştirmekte önemli rol oynadığını söyleyebilir. Ayrıca bazı bağırsak bakterileri insan vücudunda K vitamini üretimine katkıda bulunur.

Soru 14:

Canlılar yaşamlarını sürdürebilmek için çeşitli besin öğelerine ihtiyaç duyar. Bu besin öğelerinden bazıları vücutta üretilemez ve dışarıdan alınması gerekir. Özellikle organizmaların büyüme, gelişme, metabolik faaliyetleri yürütme ve sağlıklı bir yaşam sürdürme süreçlerinde belirli inorganik bileşenlerin önemli roller üstlendiği bilinmektedir.

Canlıların kendi bünyelerinde üretmediği ve dışarıdan almak zorunda olduğu inorganik bileşenler nelerdir? Bu bileşenlerin vücut fonksiyonlarındaki temel rollerini açıklayınız.

Cevap:

Canlıların kendi bünyelerinde üretmediği ve dışarıdan almak zorunda olduğu inorganik bileşenler **minerallerdir**.

- **Mineraller**, sağlıklı büyüme ve gelişme, vücut fonksiyonlarının düzenlenmesi ve metabolizmanın devamı için gereklidir.
- **Kemiklerin güçlenmesi** için kalsiyum ve fosfor önemli rol oynar.
- **Kas ve sinir sisteminin düzenli çalışması** için potasyum, sodyum ve magnezyum gereklidir.
- **Su dengesi ve osmotik basıncın korunması**, minerallerin yardımıyla sağlanır.
- **Bağışıklık sisteminin güçlenmesi** için çinko ve demir gibi mineraller gereklidir.

Bu nedenle minerallerin yeterli miktarda alınması sağlıklı bir yaşam için kritik önem taşır.

Soru 15:

Bitkiler, büyümek ve gelişmek için gerekli mineralleri çözülmüş halde topraktan alır. Hayvanlar ise ihtiyaç duydukları mineralleri bitkileri yiyerek veya su tüketerek vücutlarına alırlar. Ancak her besin aynı mineral içeriğine sahip değildir ve bazı besinler belirli mineraller açısından daha zengindir.

İnsan vücudunun sağlıklı çalışabilmesi için ihtiyaç duyduğu mineraller hangi besinlerden alınabilir? En az üç farklı mineral örneği vererek açıklayınız.

Cevap:

İnsan vücudu, sağlıklı bir şekilde çalışabilmek için farklı mineralleri çeşitli besinlerden alır:

- **Kalsiyum:** Süt, peynir, yoğurt gibi süt ürünlerinde bulunur ve kemik sağlığı için önemlidir.
- **Demir:** Kırmızı et, yumurta ve yeşil yapraklı sebzelerde bulunur ve kan hücrelerinin üretimi için gereklidir.
- **Potasyum:** Muz, patates ve kuru baklagillerde bulunur ve kas ve sinir sisteminin düzenli çalışmasını destekler.

Bu nedenle dengeli bir beslenme ile farklı mineral kaynaklarını almak sağlıklı bir yaşam için gereklidir.

Soru 16:

İnsan vücudu, belirli minerallerin yetersiz alınması durumunda çeşitli sağlık sorunlarıyla karşılaşabilir. Bazı minerallerin eksikliği bağışıklık sisteminin zayıflamasına, bazıları ise kas ve sinir sisteminde aksamalara neden olabilir. Örneğin, bazı insanlarda kansızlık, kemik erimesi veya kas krampları gibi sağlık problemleri görülebilir. **Belirli minerallerin eksikliği insan vücudunda hangi sağlık problemlerine yol açabilir? En az iki mineral örneği vererek açıklayınız.**

Cevap:

Mineral eksikliği insan vücudunda çeşitli sağlık problemlerine yol açabilir:

- **Demir eksikliği:** Vücutta yeterli demir bulunmadığında **kansızlık (anemi)** gelişebilir. Bu durum, yorgunluk, halsizlik ve baş dönmesi gibi belirtilere neden olur.
- **Kalsiyum eksikliği:** Kalsiyumun yetersiz alınması kemiklerin zayıflamasına yol açarak **osteoporoz (kemik erimesi)** riskini artırır. Ayrıca kas kramplarına neden olabilir.

Bu tür sağlık sorunlarını önlemek için mineral yönünden zengin besinler tüketmek gerekir.

Soru 17:

Vücut, yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmek için belirli minerallere ihtiyaç duyar. Bazı mineraller hücre içindeki biyokimyasal tepkimelerde görev alırken, bazıları sinirsel iletimi düzenler ve bazıları da kas kasılmalarıyla ilişkilidir. Bu mineraller yeterli alınmadığında, vücutta önemli fonksiyonlar aksayabilir.

Minerallerin sinir sistemi, kas kasılması ve su dengesi üzerindeki rollerini açıklayınız.

Cevap:

Mineraller, sinir sistemi, kas kasılması ve su dengesinde önemli roller oynar:

- **Sodyum ve potasyum**, sinir hücrelerinde elektriksel iletimin sağlanmasına yardımcı olur. Sinir sinyalleri, hücreler arasındaki iyon hareketiyle iletilir.
- **Kalsiyum**, kas kasılmalarında önemli bir rol oynar. Kas hücrelerinin kasılmasını ve gevşemesini sağlar.
- **Sodyum ve klor**, vücut sıvılarının dengelenmesine ve kan basıncının düzenlenmesine yardımcı olur.

Bu minerallerin eksikliği sinirsel iletişimde bozulmalara, kas kramplarına ve su dengesinin bozulmasına yol açabilir.